אה"ח 1234567

איז, אַז דער לימוד זאָל זיין אדעתא דנפשי', ער לערענט די חסידות צוליב זיך, ניט צוליב דער חסידות. פאַראַן שוטים וואָס לערנען חסידות צוליב חסידות, זיי האלטען זיך פאַר פאַר־שטעהער, זיי האָבען אויסגעלערענט עטליכע צעהנדליג מאמרים און ריידען אויף פוסטע פעלדער און וועלדער. מיט ווילדע בויך־סברות זיינען זיי מסביר חסידישע ענינים. כללו של דבר איז אַז זיי לערנען חסידות, דאָס הייסט אַז די חסידות זאָל זיין חסידות, ניט אַז זיי זאָלען זיין חסידים. דער אמת פון לימוד החסידות איז, אַז דער לימוד זאָל מאַכען דעם לערנער פאַר אַ חסיד, דאָס איז מהם והלאה.

אוצר החכמה

די פאַלשע פאַרשטעהער, וואָס כוונתם אין לימוד החסידות איז מעהר ניט ווי צוליב דעם פאַרשטאַנד פון עניני השגה אלקית, ניט צוליב עבודה, איז לבד זאת וואָס זיי בלייבען עמי הארצים אין דעם לימוד החסידות און אין דער ידיעה פון חסידות, איז לבד זאת זיינען זיי פון די ירתי תרתי גיהנם בזה ובבא. איך האָב זיי פיינט און האָב אויף זיי רחמנות. איך בעט ביי השי"ת אַז יעורר רוח ממרום, זיי זאָלען תשובה טאָן א תשובת המשקל, און די וואָס טוהען בשאט נפש און זיינען מחזיק בשטותם לא יאבה ה' סלוח להם ווייל זיי זיינען מחלל קדושת החסידות.

חסידות באַדאַרף מען לערנען צוליב זיך, אַז די חסידות זאָל אויסלערנען ווי צו זיין א ירא שמים באמת און ווי צו זיין א עובד ה' באהבה וביראה און פיהרען זיך בכל העניינים במדות טובות ווי ע"פ תורה.

די וואָס לערנען חסידות אדעתא דנפשי' און בהעמקת הדעת ווייסען דעם חילוק פון דעם צמצום הראשון וואָס אוא"ס ב"ה האָט זיך כביכול מצמ־צם געוועזן, און די צמצומים פון סדר השתלשלות, אַז די צמצומים פון סדר השתלשלות זיינען א ענין פון מיעוט, פאַר דעם צמצום איז מאיר א ריבוי אור און דורך דעם צמצום ווערט דער אור נתמעט, במילא איז דער כללות ענין הצמצום א ענין פון מיעוט, אָבער דער צמצום הראשון איז ניט בדרך מיעוט נאָר בדרך סילוק, אַז דער אור וואָס איז לאחר הצמצום איז גאָר א אנדער מהות אור לגבי דעם כללות האור וואָס לפני הצמצום, וואָס דאָס איז דער חילוק פון מיעוט און סילוק. מיעוט איז דער זעלבער מהות נאָך ער איז מיעוט, מיעוט, הן אין איכות, הן אין כמות, סילוק איז אַז עס איז פאַראַן א חילוק אין דעם מהות האור ווי ער איז לפני הצמצום און ווי ער איז לאחר הצמצום.

אין חסידות זיינען פאַראַן שכל'דיגע ביאורים און הסברים אויף דעם ענין פון צמצום הראשון בכלל און וועגען אונטערשייד צווישען צמצום הראשון און די צמצומים פון סדר השתלשלות.

די כוונת המאציל ב"ה אין דעם צמצום הראשון איז אַז נשמות ישראל זאָלען דורך דער עבודה פון תורה און מצות ממשיך זיין דעם אוא"ס ב"ה פון לפני הצמצום אין לאחר הצמצום, און דאָס איז דער יתרון פון דעם ענין ההשגה פון ברוך הוא וברוך שמו לגבי דעם ענין ההשגה פון אתה הוא הוי' לבדך, אַז אתה הוא הוי' לבדך איז דאָס דער אוא"ס, וואָס לפני הצמצום

און ער איז במקומו אין לפני הצמצום וואו ער איז, אָבער ברוך הוא וב"ש איז דער אוא"ס היינו דער הוא און הוי' ווי ער איז אין לפני הצמצום נאָר מיט דעם נייעס וואָס דער אוא"ס פון הוא והוי' וואָס לפני הצמצום ווערט נמשך לאחר הצמצום דורך דער עבודה תמה פון זאָגען ברוך הוא וברוך שמו מיט כוונה.

אוצר החכמה

דעם טאָג וואָס איך בין אלט געוואָרען פינף יאָהר — כ' מר"ח, תרכ"ו — האָט מיך דער פאָטער אַריינגעפיהרט צום זיידען ער זאָל מיך בענטשען. נאָך דעם ווי דער זיידע האָט מיך געבענטשט, בין איך געשטאַנען אָן א זייט און געהערט וואָס דער זיידע האָט גערעדט צום פאָטער.

איינע פון די זאכען וואָס דער זיידע האָט גערעדט צום פאָטער איז געווען:

„דער זיידע, דער אַלטער רבי, האָט געזאָגט:

„דער זיידע, דער בעש"ט נ"ע, איז דער אברהם אבינו פון חסידות. אויף אברהם אבינו שטעהט, אז ער איז געווען א נדיב בממונו, בגופו ובנפשו, אברהם אבינו האָט זיך מוסר נפש געווען מקרב צו זיין גאָר א פשוט'ן מענשען צו געטליכקייט, און אזוי האָט געטאָן דער זיידע, דער בעש"ט נ"ע, ער איז געווען א נדיב בממונו, בגופו ובנפשו, ער האָט זיך מוסר נפש געווען צוליב מקרב זיין א פשוט'ן אידען.

„אויף אברהם אבינו — זאָגט דער זיידע צום פאָטער — בשם זיין זיידען, דעם אלטען רבי'ן — שטעהט עד אברהם הי' העולם מתנהג באפילה בא אברהם התחיל להאיר, ביז אברהם אבינו זיינען דאָך אויך געווען גרויסע צדיקים, אָבער עס זיינען אַלץ געווען אפילה צדיקים. אברהם אבינו איז געווען דער ערשטער צדיק וואָס התחיל להאיר. ביז דעם זיידען דעם בעש"ט נ"ע איז די וועלט געווען א בית אפל. ביי די בני תורה איז געווען אור במושבותם, אָבער ביי די מיטעלע בעלי בתים בכלל און ביי די פשוט'ע אידען בפרט איז די וועלט געווען א בית אפל, איז געקומען דער זיידע דער בעש"ט נ"ע און התחיל להאיר.

אה"ח 1234567

„דער זיידע, דער בעש"ט נ"ע, האָט געמאַכט פענסטער אין דעם בית אפל פון דער וועלט. א אמן איז א פענסטער, א אמן יהא שמי' רבא איז א פענסטער, א ברוך הוא וברוך שמו איז א פענסטער און מיט דער שיטה אמיתית אז דער דאווגען און אמירת תהלים פון די פשוט'ע אידען איז זעהר חביב ביי השי"ת האָט ער באַלויכטען דעם בית אפל פון דער וועלט מיט דעם אור האותיות פון תורה, תפלה און תהלים".

דאָס האָב איך געהערט ווען איך בין אלט געווען פינף יאָהר. שפעטער מיט צעהן יאָהר האָב איך געהערט פון פאָטער א ביאור רחב אין דעם ענין האותיות וואָס ענינם איז דער ענין האור, און דעם יתרון המעשה פון אותי' הדבור, אז דבור איז מעורר דעם עצם הנפש כמ"ש נפשי יצאה בדברו, זיין דבור האָט מעורר געווען מיין נפש, און דאָס איז וואָס מיר זאָגען וכל עצמותי תאמרנה, אין דבור זאָגט זיך אויס די גאנצע עצמי' אָבער דאָס איז נאָר ווען דער דבור איז בהתלהבות מיט א חיות פנימי פון דעם ה' אלקיך אש אוכלה הוא.

די התלהבות אין תורה ותפלה וואָס קומט פון דעם ה' אלקיך אש אוכלה הוא איז נאָר ביי די וואָס זוכה נעשית לו סם חיים, ביי די זוכה'ניקעס איז פאַראַן די התלהבות, אָבער די לא זוכה'ניקעס זיינען זייער קאַלט און מאַ־כען אַלעמען קאַלט מיט דער פשטות פון גליא שבתורה, און זייער קאַלטקייט פאַרפרירט און פאַר'חושכ'ט דעם מאור שבתורה.

דער מאור שבתורה וואָס דאָס איז די פנימי' פון גליא שבתורה איז דאָס דער לבוש פון הקב"ה נותן התורה יתברך.

דערהערען דעם מאור שבתו' און זעהן דעם נותן התורה ית' איז נאָר דורך תפלה באריכות אין דער הת־בוננות פון א השגה אלקית און אז די השגה אלקי' אין וועלכער ער איז זיך מתבונן לייכט ביי איהם אין האַר־צען און מאכט א התעוררות באהוי"ר און ברייננט א פועל טוב. דעמאָלט באַריהרט מען דעם מאור שבתורה און מען פיהלט דעם נותן התורה ב"ה.

ניט דער למדן און אויך אפילו ניט דער גאון איז זוכה צום מאור שבתורה. מען קען זיין א למדן מופלג און א גאון, א מחדש חדושים בתורה, עס זאָלען זיך גיסען השכלה וסברות שכליות, וועלכע זאָלען מבהיל את הרעיון זיין, אָבער צום מאור שבתורה האָט ער קיין שייכות ניט, און וואָס איז דער נותן התורה, האָט ער גאָר קיין שום ציור ניט, ווייל דער גאנצער ענין פון געטליכקייט איז ממנו והלאה.

דעם מאור שבתורה דערהערט א עובד, א דאַוונער וואָס דאַוונט מיט א התבוננות אין השגה אלקית, ער האָט א דערהער אין מאור שבתורה און ער האָט די כלי ההשגה וההשערה אין געטליכקייט.

די תמימים דאַרפען מזכך זיין די וועלטליכע הנחות און אָנוואַרעמען די אידישע וועלטליכע קאַלטע גאַס. דער זיכוך פון די וועלטליכע הנחות איז ניט בדרך דחי' וביטול, ווי אין אַ חסידישען פאַרברייננגען, וואָס דאָס איז גוט נאָר לשעה און אַלס אַ הקדמה כללית צו דער עבודת הזיכוך.

יעדע עבודה באַדאַרף האָבען א הקדמה און בפרט די עבודה פון נפש הבהמית וסייעתה דאַרף האָבען א שטאַרקע הקדמה, וואָס דאָס איז די הכאה כללית וואָס מאַכט א ביטול כללי אין דעם מהות כללי פון נפש הבהמית.

עס טרעפט אַמאָל, אז דער גביר פון שטעדטעל, וואָס אפילו אונטער די אויגען רופט מען איהם ר' יעקב נגיד, געהט אריין צו א חסידישען פאַר־ברייננגען, און דער חסיד מאַטיל קבצן, וואָס געהט ארום מיט די לחם אביונים, מלביש ערומים און בקור חולים פושקעס, טוט א זאָג: יעקל, קום אַהער, און זעצט איהם אוועק לעבען זיך, אָדער ווען דעם רב'ס אידעם, דער יונגער עילוי ר' אליעזר, שקלאָווער מחדש, געהט אריין אין א חסידישען בית המדרש און טרעפט אַ חסידישע כנופיא, און דער ראש המדברים איז שלמה דער חסידישער מלמד — שלמה דער געלער — אָדער לייבע צייטעס, און מען טוט א זאָג מיט גרויס חדוה: מאכט א פלאַץ פאַר לייזערקע מחדש, וואָס דאָס איז א הכאה כללית אויף די גסות הרוח פון

עשירות און גאוה פון ידיעת התורה. אָבער נאָכ'ן ביטול כללי מוז זיין אַ בירור פרטי, פאַנאַנדערקלייבען דעם טוב ורע וואָס אין עשירות איז. מלמע־לה גיט מען איהם די אפשרות אויף צו טאָן גוטע זאכען מיט זיין עשירות, מחזיק זיין לומדי תורה, מחזק זיין נצרכים, טיילען גמילות חסדים און געבען צדקה ביד רחבה, באדאַרף מען איהם צו פאַרשטעהן געבען דעם גרוי־סען זכות, מיט וועלכען מען האָט איהם מזכה געווען מלמעלה, וואָס ער וועט איפטאָן זעהר גרויסע זאכען בחיזוק התורה ומעשים טובים בצדקה. דאָס איז דער צד הטוב וואָס איז אין עשירות.

עס איז אָבער אויך פאַראַן אַ צד הרע אין עשירות, דאָס איז דער שמנת עבית כשית, דער עשיר יענה עזות. די עשירות מאַכט איהם בלינד, אז ער זעהט ניט זיין אייגענעם מהות, ווי שפל'דיג גראָב ער איז. די עשירות זיינע מאַכט איהם אין זיינע אויגען פאַר א חכם און א למדן, ער זוכט אויס פאַרשידענע יחוסים און זאָגט א דעה אויפ'ן רב, אויפ'ן שוחט, אויפ'ן מלמד, ווי אזוי מען זאָל לערנען אין די חדרים, אין א ישיבה.

ער פאַרגעסט, אז ער איז אן עם הארץ, זיין דעה אין אזעלכע זאכען איז גלייך ווי גאָרניט. ער אליין וועט רופען דעם עם הארץ'דיגען אָרעמאַן, וואָס וועט זיך מישען אין רבנות און תורה־פראַגען, מיט'ן נאָמען משוגענער און אויף זיינע אייגענע עם הארצות פאַרגעסט ער. ער איז דאָך דער זעל־ביגער עם הארץ ווי דער אָרעמאַן. יענעם רופט ער משוגענער און ער איז דער חכם.

אויך איז נויטיג צו פאַרשטעהן גע־בען די עשירים, וואָס נוצען ניט אויס די עשירות אויף דער ריכטיגער כוונה, וואָס השי"ת האָט זיי געגעבען די עשירות אז זיי באַדאַרפען וויסען די גרויסע אחריות, וואָס זיי טראָגען אויף זיך, און זיי אַליין מאַכען אַז די עשירות איז לרעתם.

די עשירים, וועלכע נוצען אויס די עשירות אויף וואָס מען באַדאַרף, ד. ה. אויף הרבצת תורה, החזקת לומדי תורה, צדקה וגמילות חסדים, האָבען פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא, און די עשירים וועלכע נוצען ניט אויס די עשירות לויט דער כוונה אלקית, וואָס גיט זיי די עשירות, איז חוץ דעם וואָס זיי האָבען ניט די פירות פון דעם קרן וואָס איז לעולם הבא האָבען זיי די פירות פון דעם להאבידו לעולם הבא.

די עשירים, וועלכע נוצען אויס זייערע עשירות ווי די כוונה אלקית איז, אויף תורה און צדקה, זיינען זוכים ומזכים את הרבים, און די עשי־רים, וועלכע נוצען ניט אויס זייערע עשירות לויט דער כוונה אלקית, זיינען חוטאים ומחטיאי הרבים, זייער געלט גיבען זיי אוועק אויף די חדרים מסוכ־נים, וואו מען איז מחלל קדושת התורה, וואו די מלמדים זיינען אַפּיקורסים, טראָגען קיין ציצית ניט, שפּאָטען פון דרשות חז"ל, מאַכען פון דעם הייליגען חומש א באָבע־מעשה, רחמנא ליצלן, פון די הייליגע נביאים א שפּראַך־ביכעל, ר"ל.

די מלמדים פון די חדרים מסוכנים און די מלמדים פון דער חברה מפיצי השכלה רייסען אויס די אמונה ביי די

אוצר החכמה
אה"ח 1234567

אוצר החכמה

אידישע קינדער און פלאנצען אין זיי איין א שנאה צו תורה און אידישקייט. אַט די תלמידים פון די חדרים מסור־כבים און פון דער חברה מפיצי השכלה בתי ספר וועלען זיין די עוכרי הדת און צוררי ישראל מעהר ווי די געפעהרליכסטע פאַגראַמשטשיקעס.

עשירות איז איינע פון די גליק־ליכסטע און אומגליקליכסטע זאכען, וואָס השי"ת האָט באַשאַפען אויף דער וועלט, דאָס איז דער גרעסטער נסיון פאר דעם מענטשען. ווען מען ווייסט וואָס צו טאָן מיט דעם און מען פאר־נוצט דאָס אויף החזקת התורה און צדקה, וואָס ע"פ התורה, איז אשרי לו בזה ובבא, אָבער ווען מען ווייסט ניט וואָס צו טאָן מיט די עשירות און מען פארנוצט דאָס אויף וואָס מען טאָר ניט ע"פ תורה, איז אוי ואבוי לו.

און די זעלבע זאַך איז מיט דעם למדן און גאון, וואָס איז מחדש חדושים, אז נאָך דעם ביטול כללי באדאַרף מען פאנאנדערקלייבען דעם טוב ורע וואָס איז פאראַן אין לומדות און גאונות און קלאָהר מאַכען אז דער עיקר אין ידיעת התורה איז וויסען, אז תורה איז חכמתו ורצונו ית' און מען באַדאַרף כסדר געדענקען דעם נותן התורה.

אלטע חסידים האָבען בקבלה א סיפור המעשה, וואָס האָט זיך גע־טראָפן בימיהם, ווען דער אַלטער רבי איז נאָך געווען גאָר א יונגערמאַן.

אין וויטעבסק איז געווען א געוויסער למדן, ר' אלישע גאון הגאונים האָבען זיי איהם גערופען, ר' אברהם זלמן בעשענקאָוויצער'ס א חבר מובהק. ער האָט געהאָט א שטאַרקע קשיא אויף א רש"י אין מסכת עירובין. אלע לומדים האָבען זיך געמאַטערט אויף דער קשיא, יעדער האָט געזאָגט זיין סברא. דער אלטער רבי האָט געזאָגט זיין סברא, וואָס רוב הלומדים האָבען מיט איהם מסכים געווען.

ר' אלישע איז געווען ר' ליב סג"ל'ס א עלטער־פעטער, ער איז געווען איינער פון די, וועלכע האָבען פאַרהערט דעם ליאזנער גאון, דעם אַלטען רבי'ן, ווען ער איז אַלט געווען פערצעהן יאָהר, און ר' ליב סג"ל, דער וויטעבסקער גרעסטער גביר, האָט געזוכט א שידוך צו טאָן מיט ר' ברוך וויסקוואליקער.

ר' ברוך האָט געלעבט אין זיין נדן־פאָלווארק ביי דריי וויאָרסט פון ליאזנא. ווען דער רבי איז אלט געווען א יאָהר זעקס, האָט ער געלערענט אין פירות־גאָרטען מיט זיין ברודער ר' מרדכי, וואָס איז געווען מיט א יאָהר יונגער פון איהם, דעם פסוק אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ מיט פרש"י. ר' מרדכי האָט ניט געקענט פארשטעהן ווי אזוי מען קען וויסען וואָס פאר א ערד עס איז בעסער פאר דער זריעה פון געוויסע פירות, האָט איהם דער רבי מבאר געווען און געבראַכט א ראי', אז מען קען הערען ווי די קוואַ־לען פון וואסער געהען אין דער ערד און זאָגט צום ברודער, אז אונטער דעם ווייסען שטיינער־בערגעל געהט א שטאַרקער קוואַל וואַסער. במשך פון א געוויסער צייט האָט דער קוואַל דורכגעעגבערט דעם ווייסן שטיינער־בערגעל און עס איז געוואָרען א ברייטע סאַזשעלקע (בריכת מים), וואָס

שפעטער מיט א פאר יאהר, ווען עס האט אויסגעבראכען א מגפה אויף בהמות, האבען די ארומיגע דערפער פיל גוטעס געהאט פון די וואסער און זיי האבען א נאמען געגעבען דעם פאלווארק ווייסער קוואל — („ביעלי רוטשעי").

ווען דער רבי איז געווארען ריי"ל סג"ל'ס איידעם, האבען אים גאוני וויטעבסק, ובראשם ר' אלישע, זעהר געאכט. דאס איז אלץ געווען ביז דער פאסירונג מיט דער רש"י אין עירובין.

ווען די וויטעבסקער לומדים האבען מסכים געווען מיט דעם רבי'נס פירוש אויף רש"י, איז ר' אלישע געווען זעהר אומצופרידען. ער האט געלערנט די סוגיא מיט אן אנדער פשט, ווי רש"י, און האט געטענה'ט וממדבר מתנה, דער כתר תורה קומט דעם, וואס איז זוכה צו דעם, רש"י איז געווען א מפרש בדורו און ר' אלישע פרוש וגאון — אזוי פלעגט ער זיך אליין רופען — איז א מפרש אין זיין דור.

אין וויטעבסק איז געווען דעם בעש"ט'ס נ"ע א חסיד, ר' אפרים, ר' משה'ס א ברודער, דעם פרי הארץ'ס א פעטער, א גרויסער למדן. זיין פרנסה איז געווען פון גערטנעריי, וואס ער און די קינדער זיינע האבען אליין געארבייט. ער איז געווען א גרויסער בקי און חריף אין נגלה און קבלה און איז געווען פון די ראשי המדברים צווישען די לומדי וויטעבסק. ער איז געווען מפורסם פאר דעם בעש"ט'ס נ"ע א מקושר און די מתנגדי שיטת הבעש"ט נ"ע האבען מחבב געווען ר' אפרים'ן פאר זיין אמת.

עס איז געווען דער ערשטער יאהר — תקכ"א — נאכ'ן בעש"ט'ס נ"ע הסתלקות, האט זיך ר' אלישע געקלאגט פאר ר' אפרים'ן: היתכן, מען האט דוחה געווען זיין פירוש וויל רש"י לערענט אנדערש, די בעלי התוספות זאגען אויך אנדערש ווי רש"י, דער ראב"ד זאגט אנדערש ווי רמב"ם, איז גוט, און אז ער — ר' אלישע — זאגט אנדערש ווי רש"י וויל מען ניט מקבל זיין. עס איז דאך שבעים פנים לתורה!

ר' אפרים, דער איש אמת, האט געענטפערט גאר בפשיטות: כתיב והנה מגילה עפה כתובה פנים ואחור, מדאיכא פנים איכא גם אחור, רש"י און די בעלי התוס', רמב"ם און ראב"ד, זייערע פירושים און סברות און אוקימתות זיינען פון שבעים פנים לתורה, אייערע סברות, פירושים און אוקימתות זיינען פון שבעים אחור לתורה.

אוצר החכמה

ווען מען לערנט תורה ווי מען באדארף לערנען מיט ביטול, דאן זיינען די חדושי תורה, וואס מען איז מחדש פון די שבעים פנים לתורה, אבער ווען מען לערנט תורה מיט ישות וגסות הרוח, דאן זיינען די חדושי תורה, וואס מען איז מחדש, פון די שבעים אחור לתורה.

דער סדר העבודה, הן מיט זיך און הן מיט'ן צווייטען, איז פריהער באדארף זיין דער ביטול כללי וואס דאס איז א הכאה כללית אין דעם עצם ומהות הרע און נאכדעם באדארף זיין דער בירור פרטי, פאנאנדערקלייבען דעם טוב ורע וואס אין דעם רע איז פאראן, און די עבודה פרטית איז ארויסצונעמען דעם ניצוץ הטוב וואס

אין דעם רע און דעם רע דוחה זיין לחוץ.

כשם ווי מען מוז האָבען די עבודה פרטית אין דעם בירור הטוב והרע וואָס אין דעם רע, אָט אַזוי מוז מען האָבען דעם ביטול כללי. אדרבא דער ביטול כללי איז דער עיקר דבר המעמיד פון דער עבודה פרטית אין עבודת הבירורים.

אה"ח 1234567
אוצר החכמה

ביי דעם מיטעלען רבי'נס חסידים אין שקלאָוו איז אומגעגאנגען א גלייכ־ווערטעל, אז מיכל דעם הינקעדיגען מלמד'ס א בדרך אגב ביטול וואָרט מאַכט פאר א כלי אויף מקבל זיין דעם רבי'נס יחידות ווערטער.

ר' שלמה מאנעסזאהן — ר' מנחם מאנעס פאָטער — איז געווען איינער פון דעם מיטעלען רבי'נס חסידים יונגעלייט. ער איז געווען אַ גביר בן גביר, אַ מחונך ומודרך פון די חסידים, וועלכע זיינען נאָך געווען ביים אלטען רבי'ן, און נאָך יחידות פלעגט ער פארברייגנען מיט חסידים און פלעגט מיטטאַנצען דעם יחידות מחול, אָבער עס איז אַלץ געווען קאָלט לפי ערך דער חסידישער ווארעמקייט. עס איז געווען דמתקריא בעלי בתיש.

ר' שלמה, ווי אלע אנדערע חסידישע יונגע לייט אין שקלאָוו, פלעגט דאַוו־נען בהתלהבות און פלעגט קומען צו די חסידישע כנופיות און פארברייגנען כנהוג ביי חסידים.

איינמאָל פאר א פארברייגנען האָט זיך מיכל דער הינקעדיגער מלמד שטאַרק פאנאנדערגעוויינט און האָט זיך געקלאפט אין הארצען און אין קאָפּ, טענה'נדיג צו זיך אליין: רבש"ע, האָב אויף מיר רחמנות און העלף מיר איך זאָל האָבען א חיות'דיגען געשמאַק אין והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ווי דער חיות'דיגער געשמאַק, וואָס שלמה מאנעסזאהן האָט אין והעושר והכבוד מלפניך.

הגם מיכל דער מלמד האָט גאָר ניט געמיינט מבטל צו זיין ר' שלמה'ן, ער האָט דאָס געזאָגט אדעתא דנפשי', ער — מיכל דער מלמד — האָט געטראַכט וועגען זיך און איז ניט צופרידען געווען מיט זיין דרגא אין עבודה, אז ביי איהם דערהערט זיך ניט אז די בקשה פון והאר עינינו בתורתך זאָל זיין באמת לאמתו ווי דאָס איז ביי ר' שלמה'ן מיט דעם והעושר והכבוד, אָבער דאָס וואָרט האָט געמאַכט גאָר אַ גרויסען רושם אויף ר' שלמה'ן. אינגיכען איז ער געפאָהרען קיין ליר־באוויטש, געווען ביים מיטעלען רבי'ן אויף יחידות און פון דעמאָלט אָן איז ער געוואָרען גאָר אן אנדער מענש.

דער גדולה שמושה יותר מלמודה זעט מען אויף יעדער שריט אין דער חסידישער הדרכה און חינוך. יחידות איז למודה, א חסידישער פארברייגנען איז שמושה, זעט מען במוחש אַז גדולה שמושה מלמודה. די אַכט יאָר וואָס ר' שלמה איז געפאָהרען קיין ליר־באוויטש און געווען אויף יחידות האָט נאָך איהם ניט פועל געווען, און דער דרך אגב'דיגער ביטול פון ר' מיכל מלמד האָט געמאַכט אַזאַ רושם, אַז דאָס האָט איהם — ר' שלמה'ן — געמאַכט פאר אַ כלי קיבול פון דעם לימודה.

דער ענין פנימי אין דעם איז, דער אור האמת פון ר׳ מיכל מלמד׳ס עבודה, ער — ר״מ מלמד — האָט ניט געטראכט צו מתקן זיין ר׳ שלמה׳ן, ער האָט געטראכט וועגען זיך העדר עבודה אין דעם אמת פון דער בקשה פון והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך. ר׳ מיכל מלמד איז נאָך געווען ביים אלטען רבי׳ן ווען חסידים האָבען געהאלטען ביי עבודה אמיתית אָהן התנצלות פון כמה ענינים, אהבה ויראה איז ביי די זקני החסידים געווען אַ מטבע מהלכת און ווען די עבודה איז ניט געווען בשלמות, האָט דאָס זיי זעהר טיף דערנומען.

אה״ח 1234567

ר׳ מיכל׳ס אור האמת פון דעם טיפען צער וואָס ער האָט ניט קיין חיות׳דיגען געשמאַק אין דער בקשה מהשי״ת אויף תומ״צ און אויף אהוי״ר ווי דער חיות׳דיגער געשמאַק וואָס ר׳ שלמה האָט אין דעם והעושר והכבוד מלפניך האָט פועל געווען א ביטול כללי אין דעם טמטום וואָס האָט מונע געוועזן ר׳ שלמה׳ן אז ער האָט ניט מקבל געווען די דברי קדש פונ׳ם מיטעלען רבי׳ן אויף יחידות ווי מען האָט זיי באַדאַרפט מקבל זיין.

געזונד זאָלען זיין חסידים, מיט זייער פאַרבריינגען כדרכי החסידים זיינען זיי מחי׳ נפשות ממש. איך בענק זעהר נאָך דעם זמן, וואָס איך האָב געקענט פאַרברייינגען צווישען חסידים. איך בין שטענדיג געווען ענג אין צייט, במילא האָב איך זיך ניט געקענט אָפּגעבען צו די חסידישע פאַרברייני־גענס, דער חסידישער פאַרברייינגען גיט דעם ביטול כללי, דאָס הייסט, די הכאה כללית און נאָך דעם דאַרף זיין די עבודה פרטית מיט א סדר מסודר אין דעם סור מרע און אין דעם ועשה טוב.

השי״ת זאָל אייך מצליח זיין בתורה ובעבודה שבלב, עס זאָל זיך אין אייך און דורך אייך אויספיהרען די כונה העליונה פון נתאוה הקב״ה להיות לו דירה בתחתונים.

י״ב תמוז

א. מיט פופצן יאָר צוריק האָט השי״ת אַליין מקדש השם געווען. עס איז דאַן געווען דער ניצוח פון אור התורה על צוררי התורה ועל צוררי ישראל. היינט האָט מען אויך געדאַרפט האָבן דעם ניצוח פון אור התורה אויף צוררי התורה.

אַ סך מאָל האָט מען געוואָלט דער־ציילן מפרטי המאורע, נאָר עס איז ניט געווען קיין הזדמנות דערצו, היינט, ווייל עס איז נוגע צו דעם זמן וועט מען אַביסל איבערגעבן.

י״ב תמוז תרע״ט האָט הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק געזאָגט פאַר מיר ביחוד אַ מאמר חסידות. — בכלל פלעגט דער טאַטע פאַר מיר זאָגן י״ב תמוז אַ מאמר ביחוד, לבד דעם מאמר וואָס ער פלעגט זאָגן שבת ברבים. — י״ב תמוז איז געווען מיין טאָג, מיין יו״ט. הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק פלעגט דאַן

אוצר החכמה

פאַר מיר בפרט זאָגן אַ מאמר חסידות, דערציילט סיפורים און גערעדט ענינים. בכלל סיפורי צדיקים ובפרט אַז אַ צדיק דערציילט עס, איז דאָס תורה ממש.

י"ב תמוז תרע"ט האָט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק פאַר מיר געזאָגט אַ מאמר, אין וועלכן עס האָט זיך גערעדט דער ענין פון מסירת נפש.

— מען האָט אייגנטלעך געדאַרפט זאָגן דעם מאמר יעצט, נאָר מצד מניעות שונות קען איך דאָס ניט טאָן, און עס וועט אַרויסקומען באותיות הכתב —

אין דעם מאמר האָט זיך גערעדט דער ענין, אין התורה נקנית אלא במס"נ, אַז דער עיקר פון לימוד התורה איז במס"נ, מען קען לערנען תורה אָן מס"נ אויך, אָבער דורך מס"נ איז מען ממשיך עצמות אין תורה. דער ביאור אויף דעם איז דער הפרש צווישן דעם מס"נ פון אברהם אבינו און דעם מס"נ פון ר' עקיבא.

עס איז יעצט ניט די צייט מאריך צו זיין אין דעם ביאור החילוק, נאָר בקצרה איז דער ענין, וואָס ר' עקיבא האָט געזוכט און געהאָפט נאָך דעם מס"נ אויף תורה, ווי ער האָט געזאָגט, מתי יבוא לידי ואקיימנה, משא"כ אאע"ה איז געווען זיין ענין לפרסם אלקותו ית' ברבים, ניט דוקא דורך מס"נ, נאָר אויב מען קען ניט אַנדערש איז ער געווען מוכן אויף מס"נ ממש. דערפאַר איז דער מס"נ ניט געווען באַ אים בהרגש, ער איז נחבש געוואָרן אויף אלקות, שבע שנים בקרדו ושלש שנים בכותא.

דערפאַר געפינען מיר, אַז ר"ע ווען ער איז געווען חבוש בבית האסורים און מען האָט געדאַרפט לערנען פון אים אַ געוויסן ענין אין תורה, האָט ער דאָס געדאַרפט זאָגן ברמז, כידוע בענין שר' יהושע עמד על הפתח וכו', אָבער אאע"ה אפי' ווען ער איז געווען תפוס, האָט ער מגלה ומפרסם געווען אלקות ברבים.

אָט דעם מאמר חסידות וואָס איך האָב דאַן געהערט, איז דאָס געווען דער לעצטער י"ב תמוז מאמר, וואָס איך האָב געהערט פון טאַטען בעלמא דין.

במשך הזמן האָט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק גערעדט מיט מיר אַ סך מאָל וועגן מס"נ אויף תורה. עטליכע טעג פאַר זיין הסתלקות האָט ער מיר געזאָגט, אַז אויף תורה דאַרף מען זיך מוסר נפש זיין בפועל, ניט נאָר בכח נאָר בפועל ממש, אַזוי אויך אין זיינע לעצטע רגעים בעלמא דין האָט ער מיט מיר גערעדט וועגן דעם.

נאָך די הסתלקות האָט זיך אָנגעהויבן גזירות אויף תורה און חדרים. תרפ"ב זיינען זיך צוזאַמען געקומען אין מאָסקווע ניין תמימים — תלמידי תו"ת — און איך בין געווען דער צענטער און מיר האָבן אַלע געשוואָרן מוסר נפש זיין זיך אויף תורה עד טיפת דם האחרון, מיר האָבן דאַן צוטיילט די אַרבעט אין דער מדינה, פאַר יעדן באַזונדער. און דאָס האָט געהאַט אַ גרויסע השפעה אויף די מדינה און עס זיינען געגרינדעט געוואָרן הונדערטער תלמוד תורה'ס און חדרים, ניט ווי דאָ אין אַמעריקא, וואָס אַ ת"ת איז נאָר אויסצולערנען מאַכן אַ ברכה אויף די תורה אָדער זאָגן קדיש, נאָר טאַקע — אויף לערנען.

נאכדעם האט זיך אנגעהויבן די רדיפות פון די יעווסעקציע. מען האט געמוזט לערנען באהאלטענערהייט אין די קעלערס. אין אמעריקא הייסט דאס סעלערס, אבער דארטן איז דאס געווען פשוט א קעלער, אויסגעגראבן א גרוב, עס איז דארט געווען קאלט, אן פייער, אן פענסטער, און מען פלעגט דארט לערנען עטליכע שעה מיט תלמידים. אפי' אין די קעלערס האט מען אויך מורא געהאט, ווייל אז מען פלעגט כאפן, האט מען די מלמדים אנגעטאן עינויים קשים, פארשיקט, און די קינדער פלעגט מען פייניגן, און אנדערע דערשאסן, ווייל אויף דעם איז געווען לית דין וכו'. בכדי צו פארהיטן, אז מען זאל ניט פלוצלונג כאפן די לערנערס, פלעגן פרויען ארומגיין אין גאס לעבען קעלער און כלומר'שט פארקויפן באב און אזוי ארום היטן און אנזאגן ווען מען דארף.

צוליב דעם לערנען אין די קעלערס, זיינען אייניקע קראנק געווארן, האבן זיך געפונען אייניקע בעלי בתים וואס זיינען געווען דאגעגן. איך בין דאן געווען אין לענינגראד, האב איך גערופן צו זיך די דאזיקע בע"ב און זיי געזאגט:

אלע עבודות פון ביהמ"ק זיינען געטאן געווארן דורך כהנים און לוים, נאר די עבודה פון שחיטה איז געווען כשר אפי' דורך א זר, אבער דער עיקר העבודות איז געווען דורך א כהן. אין עבודה יוהכ"פ איז געווען וואס איז געטאן געווארן דורך א זר, דאס איז דער אוועקפירן דעם שעיר לעזאזל וואס עס האט דערצו געדארפט זיין א איש עתי, וועלכער איז געווען מוכן דערפאר. דער וועלכער פלעגט אוועקפירן דעם שעיר לעזאזל, שטייט, אז ער פלעגט ניט מוציא שנתו זיין, פונדעסטוועגן האט מען זיך געשטופט צו די עבודה, הגם זיי האבן געוואוסט אז זיי וועלן ניט מוציא שנתו זיין, ווייל דאס איז געווען א עבודה בביהמ"ק. מכל שכן די עבודה פון תורה, שנותנת חיים, איז דאך עאכו"כ אז עס דארפן זיך געפינען אזעלכע, וואס זאלן דאס טאן.

די ווערטער האבן ב"ה געמאכט א גרויסן איינדרוק און א סך יונגעלייט האבן זיך מוסר נפש געווען פאר די הרבצת תורה ארבעט און דערפון זיינען נתרבה געווארן כמה מאות חדרים. נאכדעם איז געקומען דער ארעסט — תרפ"ז — האב איך געהאט דערפון א עונג גדול, ווייל איך האב געוואוסט אז דורכדעם וועלן ניתוסף ווערן כמה וכמה מאות חדרים.

יעצט איז דא אין די מדינה א גזירה אויף תורה. מען וויל איינפירן די לימודי חול אין דער פרי פאר די לימודי קודש, דאס איז דאך ח"ו א הירוס הישיבות. מען טאר דאס בשום אופן ניט דערלאזן, דאס דארף אנרירן אלעמען, ניט נאר די טאטעס וואס האבן קינדער אין די ישיבות. מען דארף שרייען אין די גאסן און לויפן צו די פארשטייער, צו די גבאים אין די שולן, כ'מיין צו די גבאים ערליכע אידן שומרי שבת. די גבאים וואס זיינען מחללי שבת, מיט יענע דארף מען גארניט ריידן וועגן דעם, נאר מיט די ערליכע גבאים, מען דארף זיי זאגן, זיי זאלן גיין צו זייערע פארשטייער אין דער רעגירונג. מען דארף שטורעמען און זוכן עצות ווי אזוי אראפצונעמען די גזירה. ווארום מען

אוצר החכמה 1234567
אוצר החכמה